

Títol: Una nova falla

Premi: Relat curt – Ajuntament de Paterna

Autor: Alfons Morcillo i Ortega

Era dimecres de bon matí, el capità Serra de la guàrdia civil, va donar l'ordre. Set persones van caure a terra, i el sol es va omplir ràpidament de sang. La fosa comuna estava descoberta, i el soterrador anava fent la seua feina. No hi havia familiars, ni plors, ni testimonis, més que els soldats que havien complit ordes. Alguns amb entusiasme, altres en riallat, i hi havia que amb molt de pesar i temor, per si descobrien que no volien estar ahí, que no volien matar a ningú. El fred calava els ossos i la pluja suau, però constant, no deixava de caure a la Paterna d'octubre de 1942.

-Viguer, quan va acabar açò?

-Em preguntes quan acabarem de trobar traïdors a la pàtria, covards que s'amagaren per tal de no lluitar al nostre costat a la guerra o comunistes que volen destruir Espanya?

-La guerra ha conclòs Viguer, va acabar fa més de tres anys, i nosaltres continuem afusellant llauradors. Gent treballadora que té prou en dur menjar a casa perquè els fills no moren de fam, que no saben ni entenen de política, gent que s'amaga perquè el senyoret del poble vol quedar-se en les seues terres o pitjor amb la seua dona.

-Vigila les teues paraules Serra. No és prudent acusar el partit de servir-se del seu estatus per tal d'aconseguir un benefici personal. Podries acabar tenint com a destí a l'Aaiún.

-No volia contradir-te Viguer, saps que tots estaven d'acord en derrocar a la república. Espanya estava en decadència, és hora que tornem a ser l'imperi d'antany i tan sols el generalíssim el pot obtenir.

-Molt bé Serra, molt bé. Eixe és el to adequat per a un capità de la guàrdia civil.

-Però és cert que la gent està molt decaiguda, el primer que s'escolta de bon matí són els tirs del cementeri. Es pregunten si seran ells els següents. Hem de parar, trobar una solució, treballs forçats, camps de reeducació... però no podem continuar afusellant a tothom.

-Els afusellaments acabaran molt prompte. A Hitler se li està ennuegant la guerra a Rússia i pese a l'enviament de la divisió patriòtica espanyola, no assolix grans progressos al capdavant. Ens demana més soldats i cada vegada costa més l'allistament. Franco té pensat a manar al front rus, presoners espanyols o els seus familiars per tal de netejar el seu nom. Així demostraran que realment estan penedits, matant comunistes russos.

A Serra el va espantar aquella idea, quasi més que la dels afusellaments, almenys ací no patien una mort lenta i dolorosa. Tot i que al capdavant... igual tenien sort i podien eixir vius d'allí, tindre una oportunitat. El que tenia clar era que la idea era brillant. Una vegada fora, podrien quedar-se amb les seues terres per declarar-los morts. Les seues "viudes" haurien de tornar a casar per tal d'alimentar els fills. I la culpa de tot no la tindríem nosaltres, sinó ells mateixos, els rojos, que haurien sigut els culpables de matar-los. Saldaríem el nostre deute amb Hitler i ací el vendríem com les brigades patriòtiques encarregades d'acabar amb la lacra comunista del món. Sens dubte, una gran idea.

-A més- Va afegir Viquer –Et done la raó en el desànim de la gent. No podem estar celebrant la victòria cada setmana. La gent necessita al·licients per al dia a dia. He pensat a muntar una falla.

-Una falla?, com les de València?

-Exacte, una falla com les València. Amb la seua banda de música, balls, despertà i falla.

-Però... Viquer. A una falla es fa una crítica de la situació del poble, de la política. Mira Carceller!

-Em compares a mi amb eixe borinot de la Canyada!?

-No, no, es clar que no, però ell va fer col·laboracions a moltes falles, donant idees contra el règim... les falles són perilloses, i si parlen del que no deuen? I si conspiren contra nosaltres?

-No patisques per això Serra. Ja tinc elegit al president, un bon amic meu... i del partit. No volies que la gent es distraiguera? Seran els nostres jóvens qui estaran en ella i a més... quan són un grupet gran, si hi haguera algun traïdor, serà fàcil descobrir-ho.

El diumenge a la vesprada els jóvens del poble s'havien reunit al voltant del Gran Teatre, CIFESA havia estrenat una nova pel·lícula: "la culpa de l'altre". A la seua eixida, un grup de xics es veien a la plaça de l'exèrcit espanyol.

-Què us ha paregut? És de producció pròpia, fa més d'un any que estem produint-la, estan negociant per tal d'exportar-la a Itàlia.

-Cabeça, ves amb compte que et donarà alguna cosa. Tan sols ha sigut una pel·lícula.

-Tan sols una pel·lícula diu el borinot, no tens ni idea de cinema, que has estat fent ací dins Ricardo? Perquè veure la pantalla, no,

-Ara que el dius, li he tirat l'ullet a una xicona.

-A una xicona? Que em dius!!

-Tranquil Coto, tranquil. Què tu no t'has fixat?

-La veritat és que no, m'he quedat bocabadat amb la interpretació de Luis Prendes. Mare meua quin actor! Us heu fixat en els canvis de registres?, la modificació de veus segons l'escena?, el moment en què descobrixen que Rafael és innocent...

-Val Coto, d'acord. Ja hem vist la pel·lícula, no en cal que la repetixes altra vegada.

-Al que anem... Ricardo, a quina xica li has tirat l'ullet?

-A la Jacinta. Treballa d'interna a la Gran Via i viu allí amb la seua germana la Dolores. Andalus i orfe de pare.

-Escolta, t'has après també tot el seu arbre genealògic?

-Cabeça podries eixir amb la seua germana, la Dolores?

-No te la recomane amic, té una mala hostia important, a més, té nuvi, se l'ha deixat al poble.

-Però Ricardo, des de quan això és rellevant? Amb els teus contactes al partit, alguna cosa podràs fer al respecte, no?

-Si, podria fer alguna cosa, però no demanaré tants favors per un analfabet que està a Jaén i ni em fa ni em ve. Tot i que... si la Jacinta es posa molt cabuda, tal vegada haja de moure alguns fils.

-Tu amb la filla d'un llaurador andalús mort, probablement lluitant amb els rojos, sense cap mena de dote i que no sap parlar valencià? Te me caus molt Ricardo, te me caus molt.

-Escolta bé Trénor, (agafant-ho de la camisa) perquè tan sols te'l diré una vegada. Si em gite amb una xica una nit, i altra nit en altra, això no és assumpte teu, i si et molesta que no sàpia parlar en valencià, tal vegada sigues tu el que té un problema. A cas l'espanyol no és l'idioma més important de tots?, per a tu seria una deshonra una persona que parlarà l'idioma del nostre generalíssim?

-No et sulfures Ricardo, Trénor no ha volgut faltar-te al respecte. Pots gitar-te amb qui vulgues, tan sols fa menció, a què les persones rellevants hem d'estar en gent important. Res més.

-Hauries d'aprendre a parlar com Montornés, Trénor, si no vols que un dia, la meitat de les terres que li heu llevat tu i la teua família als llauradors comunistes del poble, deixen de ser vostres.

-Umm, xics, hauríem d'anar ja a casa del senyor Llinares, ens espera per a la reunió de la falla.

-Tens raó Cabeça, a més em diuen que la idea de la falla, ve directament de Viguer, no és convenient fer-los esperar.

La casa de Llinares constava de planta baixa i dos altures al carrer Major, un lloc imponent pròpia d'una de les famílies més arrelades del poble. A l'entrada dos banderes, una de falange i altra d'Espanya retien la benvinguda a tots els que entraven a ella. Era una casa austera i de normes molt rígides, tot el contrari del que es podia esperar d'una falla, o tal vegada no. La senyora Llinares va traure llimonada de la marca Font del Gerro i catxaps per als convidats. No serien més quinze jòvens, tots entre els setze i els vint-i-quatre anys.

-Bona vesprada xicons, bé, com ja sabeu, estem ací amb la idea de muntar una falla. La primera que veu el nostre poble des de ja fa uns quants anys –Va dir Llinares.

-És una magnífica idea, un lloc on divertir-nos els jòvens del poble. –Va dir Gerardo.

-Sí, però una falla és molt més que diversió. És també treball. Haurem de fer una junta directiva, encomanar els focs, tindre una delegació de festejos, fer una falla, cobrar quotes, loteria, un llibret, anunciants...

-I xiques!, haurem de tindre xiques.

-jajaja Si Mortes, xiques també. Haurem de tindre una cort d'honor i una senyoreta fallera.

-Senyoreta? A València li diuen Reina Fallera.

-El se Arturo, però no m'agrade eixe terme. Els monàrquics volen reivindicar la figura d'Alfonso XIII i volen que torne al tro. No obstant això tot este desastre va ocórrer mentre era Rei. No podem permetre'ns paréixer uns dissidents del Generalíssim i que donem suport a la tornada dels Borbons.

Hi va haver un silenci esclatador. Si, anaven a muntar una falla, hi hauria revetlles, festa, balls i diversió. Però la falla no anava a escapar del ferro control del règim. Tot estava com abans, i hauríem d'anar molt amb compte amb el que es feia o deia.

La reunió va acabar amb la fundació de la falla. Pese a no ser la primera vegada que es plantaria falla a Paterna, si seria la primera comissió fallera. Li digueren falla Paterna i estaria localitzada a la plaça del Caudillo.

Utilitzaren unes dependències municipals que els va cedir l'alcalde, el senyor Josep Benetó al qual nomenaríem Faller Major. Llinares seria el president, i tot i ser un home recte, li costava fer-se escoltar a les juntes generals. Berruezo sempre estava discutint, tenia el mateix quin fora el motiu. El Coto feia de presentador, ja fora a la presentació amb els versos a la Senyoreta Major o amb un sopar en els fallers d'Honor. Arturo era el delegat de festejos, Vicente faria el que calguera, Gerardo passava de la falla, però sempre el tenies al peu del canó, Meli feia de cambrer i així entre uns i altres, va nàixer l'espurna de les falles a Paterna.

-Mortes, Coto, Polla, Gerardo i Cabeça. A vore, hem de fer la falla, que teniu pensat?

-Doncs havíem pensat que la nostra primera falla fora la Torre de Paterna

Tots guardaren silenci, perquè els pareixia massa atrevit a cremar al foc el major dels símbols del poble.

-La... torre?, la torre de Paterna?

-Si Llinares, la Torre de Paterna. Està desfeta, no la cuidem, cada vegada té pitjor aspecte. Crec que els nostres governants haurien de ficar més cura en cuidar-la i protegir-la.

-Acabem d'eixir d'una guerra i la gent passa fam, no és moment de reivindicar això. I molt menys ficar-ho en una falla, la gent no el va entendre. Pensaran que ens volem sublevar!

-A veure, no es tracta d'això —van explicar els xics. —Però en una falla cal plantar alguna cosa, i cal fer crítica d'alguna cosa. Vols que parlem del generalíssim?, de la guerra? No

demanem que el facen ara, però quan es puga, hauria de ser una prioritat dels nostres governants.

-I si no l'entén la gent? O pitjor, i si no l'entén al partit i al comandament de l'exèrcit? Mireu el que li va passar a Carceller, hem d'anar amb molt de compte amb el que fem.

-I si fem un llibret per tal de contar-ho? Podríem començar dient que li tenim molt de respecte a la nostra Torre, i que el nostre deure com a paterners, hauria de ser cuidar-la i restaurar-la.

-Potser funcione, si ha de funcionar. Pareix una gran idea Vicente, aleshores... endavant.

I és així com començaren a fer la seua falla, la primera que es plantava des de fa molt de temps. Prompte vingueren els actes i la falla es va consolidar, va ser ben rebuda per part del veïnat, inclús el monument que una vegada contat va ser molt aplaudida la idea, inclús per l'alcalde que va dir que se l'anava a apuntar. La gent va trobar una xicoteta finestra d'eixida al dur treball del dia a dia, les cartilles de racionament, la fam i la por a dir o vestir de forma incorrecta, davant de persones inapropiades. Prompte la falla va ser lloc de trobada de bona part del poble. Tot i que qualsevol escrit havia de ser en castellà, el llibret es va poder fer en valencià. Després de dos cerveses els fallers i els no fallers eren menys poc inclinats a parlar de política, de les notícies del front, o inclús a recordar les penúries i les pèrdues de la guerra. Per moments s'oblidaren d'odiar... deixaren d'un costat la rancor, compartien cadira i taula amb una viuda d'un combatent republicà, amb una veïna... amb una amiga que la guerra havia separat. Per uns dies, Paterna va tornar a ser eixe lloc de trobada de camins, eixa estada familiar de persones que convivia al dia a dia, sense importar res més que els problemes quotidians.

-Llinares, li he de donar les gràcies. Com a alcalde del nostre volgut poble, he de reconèixer que no tenia gens clar que muntar una falla fora una bona idea. Però si, l'ha sigut. La gent ha canviat el seu semblar, el seu humor ha millorat molt. Feia molt de temps que no veia als paterners tan contents. Gràcies per tot el treball fet per vosté i els xics de la falla.

-Moltes gràcies senyor alcalde, han sigut moltes hores de reunions i de treball, però és cert que els xavals l'han agraït molt. Per a ells, ha sigut una experiència única. També Adelina i la seua cort han gaudit de valent. Em fa a mi, que alguna parella eixirà d'estes falles.

-Doncs a mi, i espere que no els moleste que siga la veu discordant, no m'ha acabat de convèncer el resultat. Aplaudix el ball, la música, la revetlla, inclús els petards... tot i que Europa està en guerra, nosaltres no hem entrat, però el futur és altament incert i no sabem si trobarem a faltar després eixa pólvora. No obstant això, no m'ha agradat veure gent que no hauria d'estar. Persones que no combateren, famílies de traïdors a la pàtria... les seues filles ballant amb els nostres fills. On està l'honor?, on està la vergonya? És que ningú es recorda que foren ells els que mataren a tants i tants compatriotes? Diu vosté, senyor Llinares que eixirà alguna parella d'estes falles. La filla d'algú republicà amb el fill

d'algú Comte tal vegada? Perquè si és així, li faré responsable a vosté directament senyor Viguer, i donaré part a la comandància de València.

-A veure, a veure... no traguem conclusions massa ràpides –Va dir Viguer. -Senyor Coronel Montesinos, entenc perfectament la seua preocupació, i ningú volem oblidar que fa quatre anys, molts indesitjables estaven donant recer a traïdors a la pàtria. Però pense com el senyor alcalde. La falla ha servit per tal d'aconseguir els objectius que se'n marcaren: Diversió i entreteniment per tal de pujar-li la moral a la tropa, tinc molt clar que vosté, més que ningú entén aquest concepte, el dona suport i l'aplica. No obstant... he de donar-li la raó. Els culpables han de pagar pels seus crims, i les seues famílies han de recordar el que férem els seus. De la mateixa manera, a mi personalment no m'ha agradat veure la nostra Torre moruna ser part del foc, algú el pot interpretar com un símbol de què es poden alçar contra nosaltres, que no hi ha cap conseqüència a criticar les decisions del generalíssim.

-Aleshores... no tornarà a haver-hi allà?

-No senyor alcalde, el coronel té raó. Ja vindrà els temps de la concòrdia, però encara no ha arribat. Hem de preparar-nos per al que ens depara el futur. La possible entrada en la guerra europea, i els milicians que esperen que flaquegem per a tornar a dur a Espanya a la misèria més absoluta.

-Estic convençut senyor alcalde –Va dir Montesinos –Que el seu poble es reconfortarà amb les magnífiques processons i trasllats que organitzen els clavaris del Santíssim Crist de la Fé. És temps de plegar a Déu, i no de festes i revetlles.

I així va ser com la primera comissió fallera de Paterna, va nèixer i va desaparèixer. Tot i això, va quedar a l'imaginari de la gent del poble, una experiència única, més enllà de tot el que havien conegut fins ara. Un lloc on tots podien ser iguals, rics i pobres, civils i militars, nobles i llauradors, fills del bàndol nacional i fills del bàndol republicà... un lloc on tan sols es valorava el treball, on tots eren benvinguts i on encara que fora poc, es podia respirar LLIBERTAT.

Este relat és totalment una ficció, tot i que els seus personatges, foren persones reals i contemporànies del mateix.